

давление может, как повышаться, так и понижаться. Это зависит от преобладающей функции симпатической и парасимпатической нервной системы и является индивидуальной реакцией человека.

Соотношение средних величин индекса Кердо показывает, что у всех девушек основного отделения продолжает преобладать симпатическая нервная система. А вегетативное равновесие (эйтония) остается практически на прежнем уровне и составляет 5.7 % на 1 курсе, 7.5 % на 2 курсе, 7.1 % на 3 курсе, что объясняется постепенной выработываемостью и адаптацией организма к физическим нагрузкам.

Полученные результаты исследования могут быть использованы для оптимизации учебного процесса в ВУЗе, а также для проведения профилактической работы среди студентов, правильной организации оздоровительных мероприятий.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Трифонова, Т. А. Оценка адаптационного состояния студентов: монография / Т. А. Трифонова, Н. В. Мищенко, И. А. Климов. – Владимир : Изд-во ООО «Аркаим», 2016. – 94 с.
2. Новик, Г. В. Основы теоретического раздела по физической культуре: методические рекомендации по физической культуре для студентов 2 курса : в 4 ч. Ч. 2 / Г. В. Новик, К. К. Бондаренко. – Гомель : УО ГомГМУ, 2018. – С. 32-33.
3. Азимок, О. П. Уровень функционального состояния сердечно-сосудистой и вегетативной нервной систем с использованием индексов Робинсона и Кердо / О. П. Азимок, З. Г. Минковская, С. А. Хорошко // Актуальные проблемы медицины : материалы респ. науч.-практ. конф. с междунар. участием, Гомель, 11-12 ноября 2021 г.: в 3 т. – Гомель : ГомГМУ, 2021. – Т. 2. – С. 94-97.
4. Азимок, О. П. Динамика развития функционального состояния у студенток основного отделения на разных этапах обучения / О. П. Азимок, Г. В. Новик, З. Г. Минковская, В. С. Новик // Актуальные проблемы медицины : материалы респ. науч.-практ. конф. с междунар. участием, Гомель, 10 ноября 2022 г. – Гомель : ГомГМУ, 2022. – С. 94-97.

УДК 82-1:2-534.3

І. А. Бароўская
Установа адукацыі
«Гомельскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт»
г. Гомель, Рэспубліка Беларусь

КАНЦЭПТ ‘МАЛІТВА’ Ў БЕЛАРУСКІМ ПАЭТЫЧНЫМ СУСВЕЦЕ

Уводзіны

“Божа, захіні маю Радзіму Мудрасцю, Спакоем І цяплом” (Г.Бураўкін).

Паняцце ‘канцэпт’ – з’ява лінгвакультуралагічная. Яе даследавалі многія лінгвісты: Булыка А. М., Ліхачоў Д. С., Дрофа Л. І., Аскольдаў С. А. і шмат іншых. Пэўныя ўяўленні, асацыяцыі, якія ўзніклі ў народзе на працягу свайго гістарычнага развіцця як нацыі, этнасу, сталі выдзяляцца ў такое паняцце як ‘канцэпт’. Мы прытрымліваемся азначэння Д. С. Ліхачова, які ў сваім даследаванні “Канцэптасфера рускай мовы” адзначыў, што гэта паняцце не мае значэння пэўнага слова ў слоўніку, але з’яўляецца “вынікам аб’яднання асабістага і этнічнага вопыту чалавека” [5, с. 3].

Мэта

Вызначыць канцэпт ‘малітва’ ў беларускіх паэтычных тэкстах.

Матэрыял і метады даследавання

Матэрыялам паслужылі паэтычныя творы Я.Купалы, Р. Барадуліна, Г.Бураўкіна, В. Адамчыка, І. Касянкавай, А. Салаўя, С. Грахоўскага, Н. Мацяш, Я. Янішчыц, А. Барскага.

Метады: суцэльнай выбаркі, пошукавы, аналітычны, апісальны.

Вынікі даследавання і іх абмеркаванне

Асновай жыцця кожнага праваслаўнага чалавека, па сутнасці, з’яўляецца пост і малітва. Вышыня – гэта чысціня, радасць, святло, там вольныя птушкі, там Бог і Анёлы [2, с. 33]. Малітва – гэта размова душы з Богам. Як у размове нельга ўвесь час гаварыць самому, так і ў малітве вельмі важна іншы раз спыняцца і прыслухоўвацца да адказу Госпада на нашыя малітвы.

Галоўны змест малітвеннага правіла – накіраваць душу хрысціянiна на размову з Богам, ачысціць сэрца ад грахоў і прабудзіць думкі пакаяльныя. Субсяеднікамі паэтаў часта выступаюць Бог і Вечнасць. Як музыка не перакладаецца, так і сапраўную паэзію цяжка перакласці, калі яна напісана душой. Так, славыты Рыгор Барадулін стварае кнігу-малітву, кнігу духоўнай паэзіі “Ксты”, дзе ён піша свае Псалмы, кнігу, якая стала адразу феноменам і вылучалася на Нобелеўскую прэмію:

*У бажбе,
У шчырай малітве
Да Цябе
Ксты зводзяцца самі.
У неба грукуюся
Ня кстамі —
Словамі ціхай малітвы.
Пачуй мяне, Божа Вялікі....*

Паэт паспрабаваў выказаць падзяку Богу і Маці, наблізіцца да сэнсу Вечнай Кнігі і пачуць душу людскую і сваю. Вершы настолькі багатыя на моўныя вобразы, што зразумець іх можна толькі сэрцам. Перакладчыкі гэтага зборніка ў свой час гаварылі пра цяжасці перакладу на іншыя мовы менавіта з-за багацця і вобразнасці мовы Барадуліна. Кніга мела шырокі водклік у чытачоў, таму далей з’явілася таксама незвычайная кніга “Руны Перуновы”, заснаваная на асэнсаванні Псалмоў: *Жыць – Значыць Богу аддаваць даўгі. Хто без даўгоў, Таго няма на свеце... Жывыя могуць аддаваць даўгі. Таму жыццё і не скончыцца Ніколі!* [3, с. 105].

Канцэпт ‘малітва’ глыбока пранікае ў паэзію Рыгора Барадуліна, дзе мы знаходзім “Малітва наступнаці”, “Малітва матчына”, але ж не толькі гэтыя вершы, але і кожны твор прасякнуты маленнем і зваротам да Бога. Канцэпт уключае ў паэта маленне за Маці, якая ўжо на нябёсах, за Беларусь, за нашы душы:

*Трэба дома бываць часцей,
Трэба дома бываць не госцем,
Каб душою не ачарсвецць,
Каб не страціць святое штосьці. [3, с. 256].*

Увогуле, беларуская паэзія ўвесь час насычана болем за свой лёс, за лёс Радзімы. Гістарычныя ўмовы развіцця паставілі Беларусь у цяжкія ўмовы станаўлення беларускай нацыі. Гаротнае жыццё мужыка-беларуса ўвесь час хвалявала класікаў беларускай літаратуры, але заўсёды беларусы чакалі, калі ж *загляне сонца і ў наша аконца*.

Аналіз паэтычных твораў з канцэптам ‘малітва’ паказвае, што амаль кожны паэт у кожны гістарычны перыяд звяртаўся да Бога з пэўным маленнем. Калі гэта былі гаротныя, цяжкія для краіны моманты, гучалі радкі аб вызваленні ад паноў альбо ад

захопнікаў. Калі браць больш сучасны перыяд, то мы назіраем маленне за шчаслівы лёс краіны: *Прарока нам Бог дараваў на Купалле, каб ён запытаўся: “А хто там ідзе?”, О, Божа, магутны, малю і малюся: Спрадвечныя нашы пакуты згадай, Хоць ты заступіся за лёс Беларусі і згінуць не дай.* (С. Грахоўскі. “Вячэрняя малітва”); *Ты даруй мне, мой Божа, Я люблю Беларусь, Зноў і зноў да Цябе, Са слязьмі я малюсь* (А. Казлоў. “Мая малітва”).

Пэўная група вершаў, напісаная жанчынамі, заснавана на малітвах за сваіх дзяцей, за іх шчаслівы лёс, за сыноў, якія змагаюцца за сваю краіну: *Толькі маці твая будзе ў Бога прасіць: “Божа, любы, прашу ты яго зберажы”...* (Н. Дзямідава. “Малітва аб сыне”). Малітва маці – самая магутная сіла для дзяцей. Пра гэта пішуць духоўныя настаўнікі, гэта перадаюць у вершах і паэты, як напрыклад, І. Касянюк “Малітва маці”: *...Так з адчаем крыкнула Богу ў вышыню: “Я замест крывіначак лягу ў зямлю! Змілуйся, мой Божачка, забяры мяне! Ні аднога хлопчыка смерць хай не кране!” І любоў матуліна падняла сыноў. Усе з вайны вярнуліся да сябе дамой.* Верш узмацняецца рытарычнымі воклічамі, зваротамі, памяншальна-ласкавымі суфіксамі.

Болем, трагедыяй адгукваюцца радкі, калі аўтары нагадваюць пра Чарнобыльскую навалу. Канешне, зварот да Бога падтымлівае, але і напаўняе душу глыбокай самотай, таму што Беларусь у *стронцы, цэзіі, ліціі; слёзы, хмары радыеактыўныя : Хай цвіце твой дзядоўнік Калючы, таму што безабаронны. У цябе на слыху перагукваюцца Радыяцыя і Радаўніца...* (Р. Барадулін. “Малітва наступнасці”) [3, с. 231].

Вельмі кранае душу творчасць знакамітага беларускага пісьменніка, паэта Уладзіміра Ліпскага. Яго зборнік “Памілуй і ўзвысь” утрымлівае 33 вершы-малітвы, у якіх назіраем не проста зварот да Бога, а глыбінны роздум творчага чалавека над штодзённым духоўным жыццём. Ёсць у паэта і праявілі творы. Сваёй творчасцю Ул. Ліпскі перадае чытачу бязмежную любоў да сваёй Маці, з якой разам выжылі ў гады Айчыннай вайны: *Мама цяпліва несла свой крыж праз вайну. Сваім цяплом саграла нас. Пяшчотай карміла. Прыдумкамі лячыла. Верай сваёй узвышала. Ты ў сэрцы маім, Мама!* [1, с. 112].

Малітва ёсць ўслых, але малітва ёсць і ў душы: Я не чуў маміных малітваў. Уголас яна іх ніколі не прамаўляла. *У царкву не хадзіла. Яны, маўклівыя маміны малітвы, цяпер самі адгукваюцца ў маёй душы. Кожнае слова, як удар сэрца. А калі сэрца б’ецца, яно жыве.*

Дзякуй, Мама, што і сёння разбудзіла на ўзыходзе сонца. Нізкі паклон, мілая, што каналамі памяці, праз Млечны Шлях перадала мне сваю ранішнюю малітву. Буду ёю сустракаць кожны новы дзень свайго жыцця [1, с. 113].

Як удзячны і любячы сын, Ул. Ліпскі задае рытарычнае пытанне, на якое адказ верагодны і адназначны: *Дык чаму ж не адчуць, Мамы, што вы самі Богі на Зямлі, што ад вас у многім залежыць жыццё, будзе яно ў вас райскім ці пекельным* [1, с. 117].

Для паэта Мама раўнаважная Богу (Мой Божа! Мама любая!), разам яны выступаюць для дзяцей асновай духоўнага падмурку, які дапамагае жыць, змагацца, атрымліваць веру і аднаўляць душу, шукаць ісціну і спазнаваць прыгажосць, шчасце, каханне [4, с. 49].

Заклучэнне

Такім чынам, даследаванне канцэпта ‘малітва’ дазваляе сцвярджаць, што на беларускай паэтычнай прасторы гэтае паняцце выкарыстоўваецца вельмі шырока. Паэты выказваюць свае маленні не толькі Богу, Багародзіцы, анёлам, але і з’явам навакольнага асяроддзя (сонцу, хмарам, нівам, барам, лясам), якія непасрэдна звязаны з элементамі

нацыянальнага светаўспрымання. Бог і Маці – для беларускіх паэтаў найчасцей разназначныя паняцці (Бог на Небе, Маці на зямлі):

І ў кожным з нас нарастачанай спадчынай

Жывуць, ратуючы нашы дні,

Вяртаючы душы да вышыні

Балючыя словы малітвы матчынай. Р. Барадулін. “Малітва матчынай” [3, с. 260].

СПІС ВЫКАРЫСТАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

1. Ад шчырага сэрца : падарунак любай маме / укладальнік Алесь Бадак. – Мінск : Мастацкая літаратура, 2016. – 255 с.
2. Бароўская, І. А. Некаторыя стылістычныя сродкі беларускай любоўна-песеннай лірыкі / І. А. Бароўская. – Традыцыі Скарыны [Электронны рэсурс] : зборнік навуковых артыкулаў / Гомельскі дзярж. ун-т імя Ф. Скарыны, Навукова-даследчы інстытут гісторыі і культуры ўсходнеславянскіх народаў пры Гомельскім дзяржаўным універсітэце імя Францыска Скарыны ; рэдкал.: А. М. Воінава (гал. рэд.) [і інш.]. – Электр. тэкст. даз. (аб’ём 4,14 Mb). – Гомель : ГДУ імя Ф. Скарыны, 2022. – Сістэм. патрабаванні: ІЕ ад 11 версіі і вышэй або любы актуальны браўзер, хуткасць доступу ад 56 кбіт. – Рэжым доступу : <http://conference.gsu.by>. – С. 32-37.
3. Барадулін, Р. І. Руны Перуновы: выбр.тв. / Рыгор Барадулін, уклад А.Камоцкі / – Мн. : Радыёлаплюс, 2006. – 496 с.
4. Ліпскі Уладзімір. Памілуй і ўзвысь. Малітвы / Уладзімір Ліпскі. – Мн. : Адукацыя і выхаванне, 2020. – 79 с.
5. Лихачев, Д. С. Канцептосфера русскага языка // Известия РАН. – СЛЯ. – 1993, № 1. – С. 3–9.

УДК 81.373:[61:378.6-057.875]

Н. В. Берёзко

Учреждение образования

«Гомельский государственный медицинский университет»

г. Гомель, Республика Беларусь

СПЕЦИФИКА РАБОТЫ С ЛЕКСИЧЕСКИМ МАТЕРИАЛОМ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКУ СПЕЦИАЛЬНОСТИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ

Введение

Сегодня образование в медицинских вузах нашей страны становится всё более востребованным среди зарубежных граждан. Успешное профессиональное образование будущих врачей включает в себя не только изучение специализированных дисциплин, стажировку, практическую деятельность, но и лингвистическую подготовленность. Существенным элементом коммуникабельных умений специалиста в области медицины является наличие у него лексических знаний. Однако разнообразие лексики в современном русском языке, наличие в нём полисемичных слов вызывает множество трудностей у международных учащихся. Поэтому работа с лексическими единицами на занятиях по русскому языку как иностранному является актуальной в образовательном процессе в высших учебных учреждениях лечебного профиля.

Цель

Изучение особенностей организации работы с лексикой на занятиях по русскому языку как иностранному.